מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

אסור ללוות דינר בדינר דינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש וש"מ ר' יוחנן הוא דאמר אין מחללינן לא לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללינן ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שוויוהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי ה"נ מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש"מ ת"ש הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללינן לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגיין חריפי טפי אחרינא אמרי לה דרבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרים דב"ש סברי הכסף כסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוא ולא מחללינן קמ"ל ת"ש הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני? אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה °ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ת"ש הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי גזרינן

שמא

תורה אור

דברים יד

אסור ללוות דינר בדינר · שמא יוקירו ויבא לידי רבית ובדינר זהב קאמר כדמפרש ואזיל : **לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דברי הכל מחללין** · דלגבי פירא טבעא הוי : **כיון דלענין מקח וממכר שויוהו רבנן כי פירא** · כדתנן (לעיל דף מד:) הזהב קונה את הכסף : **הכי נמי מסתברא** · דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין : **הפורט סלע ממעות מעשר שני** · מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני ובא לפורטן בסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדרך : **ב"ש אומרים בכל הסלע מעות** · אם בא לפורטן יפרוט כולן ויתן מעות בשביל כל הסלע : **וב"ה אומרים לא יפרוט** · אלא חציין שהפרוטות יוצאות בירושלים וכשיבא שם יהא צריך לפרוטות מיד לקנות צרכי סעודה ואם ירצו הכל אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונמצא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו פרוטות עמהן להוציא במקצת לכשיכלו יפרוט הכסף שבידו מעט מעט : **השתא לב"ש כו'** · דמדקתני ממעות מעשר שני ש"מ חילל פירות על הפרוטות : **לגבי דהבא מיבעיא** · דמחללין פירות ותיובתא דמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת : **הכסף** · וצרת הכסף... והלכת (דברים יד) : **כסף ראשון** · שחללת הפירות עליהם אתה צריך לצור בידך ולהוליך ולא שתחלל אותו כסף על כסף אחר : **הכסף כסף ריבה** · כסף יתירא כתיב בפרשה : **אף בפירות על דינרין מחלוקת** · וטעמא דב"ש משום דדהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר : **ולמ"ד בסלעין על דינרין** · דוקא פליגי וטעמא דב"ש משום כסף שני הוי ולא משום דדהבא פירא הוא : **אדמיפלגי בסלעין על דינרין** · שיש לטעות ולומר טעמא משום דדהבא חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין על סלעין שכולהם של כסף : **הוה אמינא** · בסלעין על סלעין הוא דפליג בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני : **אבל בסלעין על דינרין אימא מודו להו** · דלא מיתחלי משום דדהבא פירא הוא קמ"ל : **ה"ג הפורט סלע של מעשר שני בירושלים** · שהיה מחליף סלעים שבידו ונוטל פרוטות להוציאם לצרכי סעודות מעשר : **בית שמאי אומרים** · אם בא להחליף כל הסלעין שבידו במעות יחליף : **וב"ה אומרים לא יחליף אלא חציין** · שמא לא ישהה בעיר עד שיוציא את כולן ויפקיד בעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נמצא שולחני משתכר שתי פעמים ומעשר שני נפסד : **ת"ש** · מההיא קמייתא דלא מיירי בירושלים דמחליף פרוטות ונוטל סלע :

שמא

לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי · וא"ת א"כ היכי מוכח לעיל (דף מד:) דרבי חייא סבר דהבא הוי טבעא דלמא היינו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר כמסקנא דהכא דאי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלואה נמי פירא הוי :

אלא לב"ש · ולא שיסבור כמותו אלא אליבייהו קאמר אי נמי ר' יוחנן סבר לה כמתני' דהזהב קונה את הכסף :

ושאני הלואה · השתא מאי מיירי בדינר כסף וכבית הלל וא"ת היכי מוכח בסמוך ה"נ מסתברא דר' יוחנן דאמר מחללין מדאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו מנ"ל דאיירי בדינר זהב וכבית שמאי דלמא בדינר כסף וכב"ה וי"ל דעל כרחך בדינר זהב איירי דאי בשל כסף ולבית הלל פשיטא דמחללין דמתניתין היא (מע"ש פ"ב מ"ז) לא יעשה סלעין דינרי זהב אבל אותן סלעין חילל פירות עליהן ולב"ש דוקא אסור ללוות דסברי דהבא פירא הוי אבל לב"ה מותר ללוות דדהבא טבעא הוי דהא מחללין סלעין עליו ולב"ש נמי הוי טבעא להלל פירות עליו וכן לקמן (דף מח·) ר"ש אומר אין דינר זהב קונה עלית אלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו לגבי כספא מקרי טבעא דשמא כילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירש דהכי אמר רב האי גאון דדהבא פירא הוי לכל מילי ושמא בימי האמוראים היה זהב יוצא בהוצאה והוה טבעא ובימי הגאון לא היה יוצא כלל ולכך אמר דהבא פירא :

בכל הסלע מעות · רש"י פי' טעם בדברי ב"ה ובדברי ב"ש לא נתן טעם משמע לב"ש יכול לעשות מה שירצה וכן לקמן בהפורט סלע בירושלים וקשה דבמסכת עדיות (פ"א מ"ט) תני להו בהדי דברים דב"ש לחומרא והוי ליה למתניניהו בהדי קולי ב"ש לכך נראה דב"ש דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף ב' וג' פעמים שבכל פעם משתכר (א) החנוני ונמצא מפסיד מעשר שני ועי"ל דהכא דוקא יתן בכל הסלע מעות שלא יתעפשו בדרך קודם שיגיע שם :

לפלגי בסלעים על סלעים · ריב"ן ל"ג ליה דהאי יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא קשיא שהראשונים אינם חריפים להוציאם בירושלים כמו השניים שהם מטבע אחר והא דאמר בהגוזל [קמא] (ב"ק דף צז:) התקינו שיהו כל המעות יוצאות בירושלים מ"מ אלו חריפין מאלו אך קשה לקמן (דף נה:) אמרי' ותנן לה במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ז) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא בסלע מעות ומחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אבל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חבירו יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים שוין זה כזה ולכך אין מחללין אבל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי אתיא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בתר הכי דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וחכמים מתירין [לפנינו שם במס' מעשר שני לא נמצא כך וע"ש בתוי"ט שכתב דנוסחא אחרת היתה לפניהם] :

השתא כספא לגבי פריטי מחללין · הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו ובירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כדי לאכלם או על פריטי כדי לקנות בהם צורך אכילה ולכך לא פריך מינה ללישנא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמייהו דב"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין תוך ירושלים לחוצה לה : **בכל** אשר תאוה נפשך · ואם תאמר והא בעינן פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלח אבל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ולאו דהוו פרי מפרי :

אין

יא א ב טוש"ע י"ד סי' קסב סעי' א :

יב ג מיי' פ"ט מהל' מעשר שני הל' יד :

יג ד מיי' שם פ"ד הל' ה ועי' בר"ש פ"א דדמאי משנה ב :

יד ה מיי' פ"ט שם הל' יד :

רבינו חננאל

על דינרין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדינר ומיסתברא דינר של זהב בדינר של זהב ואליבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כסאה בסאה ואסירי ואילו עמדה ההלכה בכך היינו מקשין וכי ר' יוחנן כב"ש אמרה לשמעתיה אלא כיון דנדחת לא חשש לה דתרצינן הכי לא לעולם ר' יוחנן דאמר פירות על דינרין דברי הכל מחללין דדהבא טיבעא הוי ואמאי אסר הלואת דינר בדינר משום דחזא דלענין מקח וממכר שויוה כפירא דתנן הזהב קונה את הכסף גם הוא לענין הלואה משום חומרא דרבית עשאו כפירא ואסר · אבל לגבי פירא לעולם טיבעא הוי · ואמרי' הכי נמי מסתברא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש' וסלקה הכי לר' יוחנן לגבי פירא טיבעא הוי ומחללין מעשר שני בדינרי זהב ואע"ג דאסר ללוות דינר בדינר · ת"ש א) מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה ולסיכה וכו' ותנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות · וב"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינון ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפורטו בכסף אחר שנא' וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך וזהו כסף כסף ריבה · ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינרין מחלוקת

א) נ"ל בפרק מעשר שני וכו' ולסיכה וכו' תנן הפורט סלע וכו'.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בכל וכו' שבכל פעם משתכר השולחני ונמצא :

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע ממעות מע"ש· עיין לקמן דף נג ע"א תוס' ד"ה דלמא אתי :

עדיו' פ"א מ"ט
מע"ש פ"ב מ"ח
בכורות כ:

עדיות פ"א
[מ"י] מע"ש
פ"ב [מ"ט]

עדיות שם מ"ט
מע"ש שם מ"ה
בכורות כ:

* דאע"ג דלגבי פדיון פירות ממש אפשר לפדות על הזהב ובכך הזהב דינו כטיבעא בכל זאת יהיה אסור להלוות דינר זהב בדינר זהב

* וקשה למד"א ⓑ לר"י דאמר דאף בפירות על דינרין (זהב) מח' ולב"ש אסור, דאם אסור לפי ב"ש לפדות פירות על נחושת כ"ש שאסור לפדות פירות על זהב

דברים יד: כה
ונתתה הכסף וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר ה' א-להיך בו
כו ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני ה' א-להיך ושמחת אתה וביתך

שמא ישהה עליותיו - דזימנין דלא מלו זוזי בדינרא ולא מסיק (א) ובית הלל סברי לא גזרינן שמא ישהה עליותיו דכי לא מלו נמי בדינרא אסוקי מסיק להו אבל בפירות על דינרין דברי הכל מחללינן דכיון דמרקבי לא משהי להו וחד אמר אפילו בפירות על דינרין נמי מחלוקת בשלמא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא משרא שרי ורבנן הוא דגזרו ביה היינו דקתני "יעשה, ולא יעשה" אלא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא פליגי *מחללין ולא מחללין מבעי ליה? קשיא: איתמר רב ולוי חד אמר מטבע נעשה חליפין וחד אמר *אין מטבע נעשה חליפין אמר רב פפא מ"ט דמ"ד אין מטבע נעשה חליפין משום דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלא *תנן הזהב קונה את הכסף מאי לאו בחליפין וש"מ מטבע נעשה חליפין לא בדמים אי הכי הזהב קונה [את] הכסף מחייב מבעי ליה? תני הזהב מחייב, הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא הכסף אינו קונה את הזהב אי אמרת בשלמא בדמים היינו דאמרינן דהבא פירא וכספא טבעא, וטבעא פירא לא קני, אלא אי אמרת בחליפין תרוייהו לקנו אהדדי ועוד תניא הכסף אינו קונה את הזהב כיצד מכר לו עשרים וחמשה דינר של כסף בדינר של זהב אע"פ שמשך את הכסף לא קנה עד שימשוך את הזהב אי אמרת בשלמא בדמים משום הכי לא קני אלא אי אמרת בחליפין, נקני אלא מאי בדמים אי הכי אימא רישא הזהב קונה את הכסף כיצד מכר לו דינר של זהב בעשרים וחמשה דינר של כסף כיון שמשך את הזהב נקנה כסף בכל מקום שהוא אי אמרת בשלמא בחליפין היינו דקתני "נקנה כסף בכל מקום שהוא" אלא אי אמרת בדמים האי נקנה כסף בכל מקום שהוא, נתחייב גברא מיבעי ליה! אמר רב אשי לעולם בדמים ומאי "בכל מקום שהוא" כמות שהוא - כדאמר ליה: אי אמר ליה "מארנקי חדשה יהבינא לך" לא מצי יהיב ליה מארנקי ישנה - אע"ג דעדיפי מינייהו, מ"ט: דאמר ליה "לישנן קא בעינא להו" אמר רב פפא אפילו למ"ד אין מטבע נעשה חליפין, מיעבד - הוא דלא עביד חליפין, אקנויי מיקנו בחליפין, מידי דהוה אפירא לרב נחמן: פירא לרב נחמן - לאו אע"ג דאינהו לא עבדי חליפין אקנויי מקנו בחליפין, טבעא נמי לא שנא מיתיבי *היה עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה וחוזר

דימתין לצבור מספיק סלע כדי לשאות דינר זהב

לסלע כסף - דגם הם לא כבדים

לא ימתין לצבור פירות שיעור דינר זהב

כמו שהתנה זמן

לזים חדשים

קנות את שכנגדו

של מעשר שני

אין מטבע נעשה חליפין · אפילו לרב ששת דלא בעי כלי פסל הכא מטבע כפרש"י משום דדעתיה אצורתא דעבידא דבטלה וא"ת ולרב נחמן דאמר לקמן (דף מז.) דכלי דוקא בעי וכי פליג ארב ולוי וי"ל דמטבע מיקרי שפיר כלי שראוי לשקול בו משקולת ועוד דראוי לתלותו בצואר בתו ובלאו הכי נ"ל דמקרי כלי דאי לא מקרי כלי אם כן אמאי נעשה חליפין הלא אפילו לרב ששת דלא בעי כלי מ"מ פירא מיהא בעי ומטבע לא מקרי פירי כדאמר בסמוך אפי' למ"ד אין מטבע כו' מידי דהוה אפירא לרב נחמן ולקמן (דף מו:) נמי אמרינן ולמאי דס"ד מטבע מאי כילד ה"ק ופירי נמי עבדי חליפין ועוד אמרי' לקמן (דף מז.) במנא למעוטי פירות ביה למעוטי מטבע אלמא לא מקרי פירי ואי גם כלי לא הוי אמאי נעשה חליפין אלא ודאי כלי מקרי וי"א שחשוב כלי לפי שיוצא בהוצאה וקונין בו כל דבר ואין נראה דלקמן (דף מו.) משני בפרוטטות דליכא עלייהו טבעא וכן מתני' דכל המטלטלין קונין זה את זה מוקי לקמן (דף מו:) אניקא ואגירא אלמא אפילו היכא שאין יוצאין בהוצאה נעשה ונקנה בחליפין :

מאי לאו בחליפין · וא"ת וכי לא ידע סיפא דהכסף אין קונה את הזהב ועוד מאי מייתי בתר הכי ועוד תניא מי אלימא ממתני' שזאת הפרכא גופה כבר הביא ממתניתין וי"ל דה"פ מאי לאו אף בחליפין דהזהב קונה את הכסף בכל ענין בין בחליפין בין בדמים והכסף אינו קונה את הזהב בדמים וקתני אינו קונה ולא אינו מחייב משום דתנא רישא הזהב קונה דמיירי גם בחליפין ומשני דאף רישא לא מיירי אלא בדמים ומשני תני מחייב אינו מגיה המשנה · אלא קונה פי' מחייב ומייתי ועוד תניא לא קנה עד שימשוך משמע דאי אפשר לקנות אלא במשיכת הזהב אבל מתני' מצי למימר דאינו קונה בדמים :

ונקיניהו

שמא ישהה עליותיו · עד שיספיק להיות לו סלעין מעשר עד שיגיעו לדמי דינר זהב בשנה שניה שימכור מעשרות שנה הבאה : **אסוקי מסיק להו** · שאין משאן כבד שמטע הן : **אפי' בפירות על דינרין מחלוקת** · דפירי נמי אתי לשהויי : **היינו דקתני לא יעשה** · ולא קתני לשון חלול דקסבר יש חלול אבל חכמים החמירו עליו : **ואין מחללין מבעי ליה** · הכי איבעי ליה למיתני ב"ש אומרים אין סלעים מעשר שני מתחללין על דינרי זהב אי משום כסף שני אי משום דדהבא פירא הוא דהוי איסור דאורייתא ולא מיתפסי בקדושת מעשר : **מטבע נעשה חליפין** · הבא להחליף מטבע בדבר אחר שלא בתורת מקח וממכר אלא בתורת קנין כדרך שקונין בסודר שהקונה נותן סודר למקנה והוא מקנה לו הקרקע או המטלטלין במשיכה שהוא מושך הסודר כדכתיב (רות ד) שלף איש נעלו ונתן לרעהו אף מטבע שאע"פ שנתנו לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו הני מילי כשנתנו בתורת דמים כדרך מקח וממכר אבל אם נתן בתורת חליפין כיון שמשך זה את המעות נקנה לו החפץ שלו בכל מקום שהוא : **אין מטבע נעשה חליפין** · כדמפרש רב פפא : **מ"ט דמ"ד כו'** · הא ליכא למימר דאית ליה דרב נחמן דאמר לקמן (דף מז.) אין קונין אלא בכלי דנעלו כתיב דא"כ אדמפלגי במטבע ליפלגו בכל דבר שאינו כלי אלא על כרחך ס"ל דכל המטלטלים נעשין חליפין לקנות את שכנגדו ובמטבע לחודיה פליגי : **משום דדעתיה אצורתא** · דעתו של מקנה את החפץ ונוטל המטבע בחליפין אינו סומך אלא על הצורה שבו שאין המטבע חשוב אלא ע"י צורה שבו וצורתא עבידא דבטלה שהמלך פוסלה וגוזר לצור צורה אחרת הלכך הוה ליה כדבר שאינו מסוים ושלם ולקמן (שם) ממעטים דבר שאינו מסוים מדכתיב נעל : **הזהב** · דינרי זהב דהוי ליה מטבע : **הזהב קונה** · משמע מעכשיו הכסף קנוי לו בכל מקום שהוא שם ואין לשון *הזהב טפל אלא בדבר שהוא בעין והחליף זה בזה ולא בתורת דמים שמושך הימנו דינר זהב בכ"ה דינר כסף אין כאן כסף קנוי אלא המושך הזהב נתחייב לו מעות במשיכה זו והכי איבעי ליה למיתני הזהב מחייב את הכסף וגורם למושך לחייבו כסף : **הכי נמי מסתברא** · דבתורת דמים ולא בתורת חליפין דתשמע מינה מטבע נעשה חליפין : **וטבעא, פירא לא קני** · אי משום דמשיכה ממכר מפורשת מן התורה כדלקמן (דף מז:) אי משום דתיקנוה רבנן שמא יאמר לו "נשרפו חטיך בעלייה": **תרוייהו לקנו** · דכיון דמטבע נעשה חליפין מה לי של כסף מה לי של זהב : **ועוד תניא כו'** · דשמעינן מינה דלאו בחליפין עסקינן : **אלא אי אמרת** · "קונה, ואינו קונה" דקאמר 'בחליפין' קאמר : **ליקני** · דהא תנא רישא הזהב קונה את הכסף דאשמועינן בה מטבע נעשה חליפין : **כמות שהיא** · כמו שהתנה עמו : **מארנקי חדשה** · של מטבע סלעין חדשים : **לישנן בעינא** · צריך אני להניחן זמן מרובה וחדשים נוחים לי שלא ישחירו יותר מדאי : **אפי' למ"ד אין מטבע נעשה חליפין** · לקנות את שכנגדו : **אקנויי מיקנו בחליפין** . קנין סודר או מטלטלין שכנגדו קונה אותו בחליפין מכיון שמשך בעל המטבע החליפין משכנגדו נקנה המטבע לבעל הסודר : **מידי דהוה אפירות** · לרב נחמן, כל דבר שאינו כלי קרוי פירא לגבי חליפין ופליגי רב ששת ורב נחמן לקמן (דף מז.) במתניתין דאמר רב נחמן "נעל" דוקא כתיב שיהא כלי ולא שום דבר שאינו כלי' עושה חליפין ומודה הוא שכל דבר שכנגד הכלי נקנה בחליפי הכלי דכתיב (רות ד) "לקיים כל דבר" אלמא אע"ג 'דפירי לא עבדי חליפין לקנות שכנגדו' נקנה הוא בחליפין של כלי מכיון שמשך בעל הפירות את הכלי נקנו פירות לבעל הכלי : **ואין בידו מעות** · ורוצה לחלל מעשר שלו *והערים בפדיונו לחלל על ידי מקח וממכר שמוכרו לאיש אחר כדי שלא יתחייב חומש דכתיב (ויקרא כז) "אם גאל יגאל איש ממעשרו חמישיתו יוסף" ממעשרו ולא הלוקח מעשר שני של אחרים : **אומר לחבירו** · שהוא אוהבו ויודע בו שאינו עושה אלא להיפטר מן החומש : **הרי פירות הללו** · של מעשר שני : **נתונים לך במתנה** · ומכיון שקנאן זה במתנה נעשה הראשון נכרי אצלם ויוכל לפדותם בלא חומש :

וחוזר

טו א מיי' פ"ז מהל' מכירה הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רג סעי' א וסעי' ג :

טז ב ג מיי' שם סעי' ד טוש"ע שם סעי' ד וסעי' ה :

יז ד מיי' פ"ה מהל' מעשר שני ונטע רבעי הל' י סמג עשין קלו :

[מחללין ולא מתחללין כ"ה גי' תוס' בסוכה מ: ד"ה על היין]

נושא/מבנה

התייחסות למלבד בקור לחליפין

א) אם מלבד נעשה חליפין

ב) אין מלבד נקנית בחליפין

רבינו חננאל

גזירה שמא ישהה עליותיו עד שיפרט ונמצא מתעכב מלעלות לרגל אבל בפירות על דינרין דברי הכל מחללין · וחד אמר אפי' בפירות על דינרין נמי מחלוקת והכין סוגיא דשמעתא כהאי לישנא ומשום גזירה דלישנא קמא עלתה בקושיא · וסוגיין לב"ה דהבא טיבעא הוי · והא דאמר רבא האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי עמדה · ודסתם לן הזהב קונה את הכסף דמשמע דהבא פירא הוה אית לן לאוקומה דלגבי כספא בלחוד הוי פירא אבל לכל מילי כגון מקח וממכר בכלים ובפירות ולענין מתנה טיבעא הוי ואינו נקנה בחליפין וגם אינו נעשה חליפין · ור' שמעון סבר נמי דהבא גבי מקח וממכר טיבעא הוי דתני סלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה סלית וליתנהו א) להני כולהו אלא אמר גאון הלכה ב) דהבא פירא הוי ומיקני אפילו בחליפין ולא בעי אגב קרקע אפי' במתנה · איתמר רב ולוי חד אמר מטבע נעשה חליפין כלומר הנותן דינר זהב לחבירו בתורת חליפין קונה כמה דינ' וכמה · וחד אמר אין מטבע נעשה חליפין · ואקשי' עליה תנן הזהב קונה את הכסף מאי לאו בחליפין וש"מ מטבע נעשה חליפין ופרקי' לא בדמים כלומר נתחייב בעל הכסף לתת לבעל הזהב דמי זהבו · אי הכי איסא רישא דברייתא הזהב קונה את הכסף כיצד מכר דינר של זהב בכ"ה דינרין של כסף כיון שמשך זה דינר זהב נקנה הכסף בכל מקום שהוא אי אמרת בחליפין היינו דקתני נקנה הכסף בין רב למעט אלא אי אמרת בדמים נתחייב גברא מיבעי ליה למיתנא · ואמרי' תני הזהב מחייב כדאמרי' לעיל ופריק רב אשי לעולם בדמים ומאי נקנה כסף כל מקום שהוא הכי קאמר נתחייב המוכר לתת לקונה מאיזה מקום שהוא המטבע שהתנה לו שאם אמר לו כספים חדשים אין יכול לתת לו ישנים ואע"פ שהישנים טובים הם מהחדשים דיכול למימר ליה ליישנן בעינא להו · ואקשי' על רב פפא דאמר מטבע נקנה בחליפין מהא דתנן במעשר שני פ' המוליך פירות וכו' היה עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה וחוזר

מבנה

אי אמרת בשלמא

מבנה

קושיות על הסדר

תשובות

[נקמן מז :]

לעיל מד:

[צ"ל הזה]

מעשר שני פ"ד מ"ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא מסיק להו וכו':

צ"ל והערים

א) אולי צ"ל להני כללי . ב) כ"כ הרא"ש בשם המחבר הלז .